

Лебідь О. М.

старший викладач, Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти,
кафедра методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін,
Біла Церква, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-7065-1812>

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ РОЛЬ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ПОЗИЦІЇ ГРОМАДЯН

Питання євроінтеграції є складним. Не тільки тому, що попередні владні інститути намагалися гальмувати цей процес. Українці повинні здобувати позитивний досвід, не втрачаючи власний. Євроінтеграція повинна відбуватися поступово. У 2005 р., у період сплеску «єврооптимізму» після Помаранчевої революції, домінували критичні оцінки. У вересні 2022 р. 54 % респондентів оцінили відносини України з ЄС як добрі, 33 % – як нестабільні, 2 % опитаних назвали їх поганими. Порівняно з попереднім дослідженням (березень 2021 р.), у вересні 2022 р. рівень оцінок темпів руху до ЄС зріс у 4 рази – з 5 до 20 %, частка «середніх» збільшилася з 30 до 47 %. Водночас помітно знизився рівень скептично налаштованих громадян, тих, хто вважає темпи наближення до ЄС «нульовими», – з 18 до 3 % [1].

Ми воюємо за європейський вибір. Це важливо оголошувати, для того щоб отримувати допомогу від Європи. Ми воюємо за свою самобутність, проте також щоб не пустити свого здичавілого сусіда далі, в Європу. Активна боротьба за українську самобутність у цій війні проти росії вмотивованих громадян, налаштованих на євроінтеграцію, має позитивний аспект. Це й воїни на передовій, і люди, які тримають економіку.

Маємо тяжкі наслідки від того, що раніше були близькі до росії, орієнтувались на неї, мали тісні партнерські відносини з нинішнім ворогом. Там нині процвітає корупція, бідність, необізнаність, відсутність елементарних умов для комфорту й доступу до інформації, що було і в нас, коли влада нашої країни була дружня до їхньої влади. Тому й виникла війна: або ми дружимо з паразитарними структурами, які витягують ресурси з простих людей, створюючи великий розрив між бідними та багатими, геноцид; або боремося проти посіпак «російської мафії, путінського режиму», де в руках силових структур увесь народ, який може добитися волі тільки своїми смертями (що було з Небесною сотнею), – звичайно, ті структури підуть війною.

За дуже короткий час західні партнери допомогли Україні досягти позитивних зрушень у розвитку. Це, наприклад, цінні програми ЄС, в яких може брати участь наша країна, як «Горизонт Європа», «Еразмус+».

Програма «Горизонт Європа» направлена на вивчення інновацій. Розрахована на 2021-2027 роки. Робота цієї програми поширюється на всю Європу, Україна має можливість приєднатись до таких позитивних зрушень.

Вона займається підняттям конкурентоспроможності європейського ринку, шляхом проведення технологічних інновацій, підвищення рівня життя європейських громадян шляхом вивчення суспільних викликів, вкладення коштів у наукові дослідження, які мають цінність та у висококваліфіковані, талановиті і продуктивні кадри.[2]

Програма «Еразмус+» направлена на підтримку громадян в плані саморозвитку: вона займається підготовкою молоді в сферах освіти та спорту. Направлена на розвиток мобільності у навчанні, створення альянсів для вигідного взаємного партнерства, відкритості ресурсів, обміну інформацією та здобутками. Україна не ініційована до програми 2021-2027 роки, яка є міжнародною, екологічною та інклюзивною; проте деякі організації нашої держави у сферах освіти та спорту мають доступ до більш ніж 40 програм. Україна може брати участь у деяких партнерських частинах програми у рамках допомоги у війну.[3]

Проте Україна є учасником частини цієї програми про Східне партнерство. Наша держава має найбільшу кількість проєктів у регіоні Східного партнерства та входить до топ дванадцять за кількістю проєктів серед країн-учасниць Програми. [4]

Запровадження вигідних для України «безвізових режимів» у відносинах Києва і Брюсселя у сфері енергетики й транспорту, ЄС скасував тарифні та квотні обмеження в торгівлі з Україною. Також створено умови для ефективної інтеграції в промисловій сфері, приєднання до митної системи ЄС і програми «Цифрова Європа» тощо [1]. Не говорячи про важливу військову підтримку, яка зберігає тисячі життів. Європа також вдячна нам за те, що ми стоїмо лицем перед загрозою, розплачуючись життями, як і ми їм – за військову та фінансову допомогу.

Отже, необхідно виділити внутрішні чинники, що гальмують рух України до ЄС: це повільність у проведенні економічних реформ, відсутність помітних результатів внутрішніх соціально-економічних трансформацій. Окрім цього, тривогу викликає рівень корупції та економічної злочинності; недостатність європейського вибору серед населення; явний дефіцит досвідчених фахівців з євроінтеграції, насамперед серед політичної еліти й державних службовців України; величезний розрив у рівнях економічного розвитку України та європейських країн; значна відмінність рівня життя населення; невідповідність правових систем [5].

До повномасштабного вторгнення однією з перепон до вступу в ЄС була наявність відносин із країнами СНД і росією, при тому що починаючи з 2014 р. тривали бойові дії. Після повномасштабного вторгнення такі відносини не могли продовжуватися, що й наблизило євроінтеграцію.

ЄС різко збільшив Україні допомогу з 2014 р., враховуючи складну економічну ситуацію та військові дії на Сході держави. Загальний пакет допомоги на 2014–2020 рр. становив близько 11 млрд євро. Одночасно з ЄС допомогу Україні надають інші міжнародні організації та країни. Світовий банк відіграє важливу роль у стимулюванні реформ і наданні консультативної підтримки. МВФ часто виступає каталізатором нагальних реформ, які сприяють

макроекономічній та фінансовій стабільності. Найбільшими країнами-донорами є: США, що надали технічну допомогу в розмірі 450 млн дол. у 2017 р., Канада, Німеччина, Японія, Швейцарія та Швеція [5].

Отже, як бачимо, ЄС істотно допомагає Україні й може гарантувати захист від посягань на наші території чи ресурси. Єдине, на що нам треба орієнтуватися, – це зміцнення самостійності, незалежності – як бойової, так і ресурсної, не відкидаючи партнерство з провідними державами. Необхідно пам'ятати, що партнерство – це однакові обов'язки та права всіх учасників, а не захист, менторство чи піклування одних держав про інші.

Подоланням згаданих вище проблем має займатись освіта. Це виховання нового покоління, яке адекватно сприйматиме ЄС, його цінності, вмітиме критично аналізувати інформацію та не піддаватися на маніпуляції. Український ринок праці не витримує конкуренції із Заходом. Інтелектуальний ресурс витікає до країн ЄС і не повертається, виробляючи блага для тамтешньої економіки. Тому об'єднання з ЄС є дуже корисним у плані підготовки спеціалістів. Вони теж зможуть працювати в країнах ЄС, як і раніше, проте тепер вони витримуватимуть конкуренцію з тамтешніми спеціалістами, а також, завдяки економічній інтеграції з ЄС, їхні надбання стануть і надбанням України.

Серйозною проблемою для України під час інтеграції в освітній процес ЄС було недостатнє фінансування. Проте деякі зміни не потребували великих вкладень. Окреслена тематика набула особливого значення в контексті приєднання України до Болонського процесу у 2005 р. і підписання нею Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 р., що спрямовано на створення єдиного європейського простору вищої освіти [6].

Отже, інтеграція з ЄС є важливим процесом у житті нашої держави. Проте менталітет, досвід, історичні події відрізняють нас від усіх країн ЄС, як і їх одну від одної. Партнерські відносини має бути побудовано з максимальною взаємною вигодою для всіх країн, із пошуком компромісів, без втрати самобутності.

Список використаних джерел

1. Євроінтеграція в умовах війни: думки і позиції громадян. *Національна безпека і оборона*. 2022. № 1-2. С. 97–188. URL: https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr_full.pdf.

2. Програма Горизонт Європа. URL: <https://horizon-europe.org.ua/uk/about-he/he-programme/> (дата звернення: 01.12.2024).

3. Про Програму Еразмус+. <https://erasmusplus.org.ua/programa-yes-erazmus/pro-programu/> (дата звернення: 01.12.2024).

4. EU-funded Programme Erasmus+ 2021-2027. Information is prepared by the EU-funded Project “National Erasmus+ Office – Ukraine” in the period of 2022-2024. Р. 3.

5. *Кваша О. С., Синякова А. В.* Україна та ЄС: проблеми та перспективи інтеграції в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Сер.: Міжнародні економічні відносини та світове

господарство. 2019. Вип. 23 (1). С. 112–117. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2019_23%281%29__25.

6. *Круглов В. В.* Інтеграція освітньої системи України в Європейський освітній простір: виклики та можливості. *Освіта під час війни: розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення, цифрова трансформація, євроінтеграція* : зб. тез доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 жовт. 2023 р.). Київ : ДНУ «Інститут освітньої аналітики», 2023. С. 158–160. URL: https://iea.gov.ua/wp-content/uploads/2024/03/theses_2023.pdf (дата звернення: 20.08.2024).